

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

E-misszió
Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

A Tiszalöki szikések (HUHN20114) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Nyíregyháza
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület.

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Szigetvári Csaba

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán

Hauberger Júlia

Lukács Attila

Juhász Krisztina

Somlai Tibor

Tóth Pál

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1.A terület azonosító adatai.....	6
1.1.Név	6
1.2.Azonosító kód	6
1.3.Kiterjedés	6
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.5.Érintett települések.....	6
1.6.Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
2.Veszélyeztető tényezők.....	8
3.Kezelési feladatok meghatározása	11
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése	12
3.2.2.Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	23
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések.....	24
3.2.4. Kutatás, monitorozás	24
3.2.5.Mellékletek	26
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	27
3.3.1.Agrártámogatások.....	27
3.3.2.Pályázatok.....	32
3.3.3.Egyéb	32
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	32
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök.....	32
3.4.2.A kommunikáció címzettjei.....	32
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	36
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	38
1.A tervezési terület alapállapot jellemzése	39
1.1. Környezeti adottságok.....	39
1.1.1. Éghajlati adottságok	39
1.1.2. Vízrajzi adottságok	39
1.1.3. Talajtani adottságok	40
1.2.Természeti adottságok.....	40
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	42
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	44
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	45
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	46
1.3.Területhasználat	46
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás	46
1.3.2.Tulajdoni viszonyok	47
1.3.3.Területhasználat és kezelés.....	47
2.Felhasznált irodalom	50
3. Térképek.....	51

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Tiszalöki szikesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20114
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	1587,58 ha
--------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* – Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű.

1.4.2. Jelölő fajok

- Kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Tiszaeszlár, Tiszalök

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” szikes tó	HNS092	Bana-szik	58,35 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület az Országos ökológiai hálózat övezet ökológia folyosó (97%) és magterület (3%) övezetének része.

A tervezési terület nem érint különleges madárvédelmi területet.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területrendezési terve - 19/2011 (XII.1.) rendelet
- Tiszaeszlár településszerkezeti terv– 77/2006. (XI.11.) határozat
- Tiszaeszlár szabályozási terv és helyi építési szabályzat – 6/2006. (IX.21.) rendelet
- Tiszalök településszerkezeti terv– 179/2009. (X.30.) határozat
- Tiszalök szabályozási terv és helyi építési szabályzat – 6/2009. (III.16.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: A Tiszavasvári erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2006 01.01 – 2015.12.31.) törzskönyvi szám: 19/2010, kelt: 2007.április 25.

A következő tervezési időpontja a Közép-Tiszai erdőtervezési körzetben (új körzet neve): 2016.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig.
(Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Tiszaeszlári Bérkilövő Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-850310-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Nimród Vadásztársaság, Tiszalök (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-850210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Hortobágy-Berettyó alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve. Közreadta a TIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság 2010 áprilisában. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L= kis jelentőségű	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	H	1,5	1530* - A gyepek peremi részein fordul elő kisebb-nagyobb parcellák beszántása, valamint néhány tíz méteres túlszántás. A beszántás a jelölő élőhelyet megsemmisíti. A szikes élőhelye helyreállási képessége a szántóművelés felhagyásával csak szegényesebb formában lehetséges.
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	5	1530* - Helyenként előfordul a szikes élőhelyek túl intenzív kaszálása. Különösen az átázott talajon történő kaszálás okoz problémát (talajbolygatás, gyomosodás). A kaszáló használat a szikes mikrodomborzatot (padkás szerkezet, szikerek) is tönkretelheti. Kisfészekű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>) – A túl intenzíven kaszált gyepeken a jelölő faj állománya visszaesik.
A04.01	intenzív legeltetés	M	10	1530* - Helyenként, különösen az állattartó telepek környékén, kutaknál, delelő facsoportok közelében, kihajtási útvonalakon a túl erős legelési nyomás miatt elszegényedik, kiritkul, elgyomosodik a gyepterület. Egyes fajok (pl. egérárpa – <i>Hordeum murinum</i> , sziki árpa – <i>Hordeum hystrix</i>) elszaporodása a túllegelt helyeken a legeltetést gazdálkodói oldalról is megnehezíti.
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	H	30	1530* - A nem rendszeresen legeltetett helyeken a szikes élőhelyek kedvezőtlen átalakulása indulhat meg. A rétek elnádásodnak, a cickóros pusztagyepeken avarfelhalmozódás, magaskórós gyomok elszaporodása vezet elszegényedéshez. Legeltetés hiányában egyes inváziós fajok (főként a keskenylevelű ezüstfa – <i>Eleagnus angustifolia</i>) terjedése felgyorsul.
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	10	1530* - A tervezési területen belül több foltban jelenlevő szántók területéről átsodródó vagy átmosódó növényvédőszerrel károsíthatják a jelölő élőhely élővilágát.
C01.02	vályog- és agyaggödrök	M	<<1	1530* - A területen két kisebb foltban található a szikes gyepek helyén kialakított anyaggyerőhely. Bár ezekben kitermelés már hosszú ideje nem folyik, növényzetük továbbra is gyomos, legeltetéses vagy kaszálásos használatuk korlátozott.
E01	városi környezet, lakóterület	H	<<1	1530* - A tervezési terület Tiszaeszlár településsel közvetlenül szomszédos gyepterületének egy része a közelmúltban beépítésre került. A jelölő élőhely lokálisan megsemmisült.
G01.03	motoros járművel végzett tevékenység	M	<1	1530* – A szikes gyepeken a motoros járművel történő közlekedés, különösen víztelített talajon komoly bolygatást jelent. Ennek következménye a rendszeresen használt nyomvonalakon a talaj teljes

				feltúrása, a gyepek megsemmisülése, elgyomosodása.
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	90	1530* - A tervezési területen belül több foltban jelenlevő szántóterületeken történő trágyázás átmosódva tápanyagterhelést okoz a jellemzően mélyebb fekvésű jelölő élőhelyen, ami a nitrofil fajok elszaporodását, gyomosodást, az élőhelyek biológiai sokféleségének csökkenését, degradációját vonja maga után. Ezen kívül a beszántott területek jövőben kívánatos visszagyepesítését gátolja a trágyázás révén felhalmozódó tápanyag.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	15	1530* - Jellemző egyes szikes gyeptípusokban a jeskenylevelű ezüstfa (<i>Eleagnus angustifolia</i>) tömeges terjedési hajlama. Az ezüstfa már jelenleg is kiterjedt, több tíz hektáros területeken 30-60% borítású állományokat alkot. Árnyalásával, nitrogényűjtő tulajdonságával jelentősen átalakítja, elszegényíti a szikes gyepeket, és megnehezíti a gazdálkodást. Kisebb arányban jellemző a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) terjedése (főként árkok mentén). A lágyszárúak közül a díszárpa (<i>Hordeum jubatum</i>) kis mértékben terjed a gyepekben, az energiafű-termesztésből kivadult magas tarackbúza (<i>Agropyron elongatum</i>) pedig a Felső-sziki terület egység bolygatott részein terjeszkedik.
J02.03	csatornázás és vízelvezetés	H	90	1530* - A területen jelentő belvízelvezetési funkciójú csatornák haladnak át, emellett kisebb árok, szivárgók találhatóak. A természetvédelmi prioritásokkal nem összehangolt működtetés révén az élőhelytípus fennmaradását szolgáló természetes vízdinamikától eltérő folyamat (túlzott elöntés, illetve kiszáritó hatás) jelentkezik, ami, jellegének kedvezőtlen irányú megváltozását (kilúgozás, specialista fajok eltűnése, a nád túlzott terjedése) okozhatja. A kisebb árkok a természetes sziki mikrodomborzatot (szikerek, padkások) teszik tönkre. Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) – A terület belvízelvezető csatornáinak kiszáritó hatásuk révén a jelölő faj élőhelyül szolgáló szikes tómedrek, mocsarak térbeli és időbeli tartósságát csökkentik.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	50	1530* - A tervezési területtel határos szántók területéről átsodródó vagy átmosódó növényvédőszerrel károsíthatják a jelölő élőhely élővilágát.
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	90	1530* - A tervezési területet körülvevő szántóterületeken történő trágyázás átmosódva tápanyagterhelést okoz a mélyebb fekvésű, a felszín alatti vizek szennyezését így befogadó jelölő élőhelyen, ami a nitrofil fajok elszaporodását, gyomosodást, az élőhely biológiai sokféleségének csökkenését, degradációját vonja maga után.

Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	H		<p>1530* - Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése az élőhelytípus szárazodását, jellegének kedvezőtlen irányú megváltozását, okozhatja.</p> <p>Kisfészkü aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>). Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése hatására az élőhelyek szárazodása várható, a faj természetes vízigényét nem kielégítő körülmények között visszaszorulásával lehet számolni.</p> <p>Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) - Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése hatására a jelölő faj szaporodó- és élőhelyeinek kiterjedése, időbeli tartóssága csökken.</p>

A táblázatban az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Tiszalöki szikesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a természetvédelmi célkitűzés, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhely - a 1530* kódú „pannon szikes sztyeppék és mocsarak - legalább az alapállapotfelmérés során tapasztalt nagyságban, karakterét, megőrizve, az azt fenntartó gazdálkodás keretében, a Tiszalöki szikesek területén az élőhelyre jellemző természetes mozaik formájában fennmaradjon.

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes élőhelyei karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen.

A jelölő élőhelyek megőrzésével egyidejűleg a célkitűzés része a Natura 2000 területen található jelölő fajok: a kiscsészke aszat (*Cirsium brachycephalum*) és a vöröshasú unka (*Bombina orientalis*) állományainak természetes élőhelyeiken való megőrzése, lehetőség szerint összehangoltan a terület további védett és értékes fajainak igényeivel.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: a különböző szikes élőhelyek, és azokkal szerves élőhelyi együttest alkotó egyéb természetközeli élőhelytípusok megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, vonalas létesítmények kialakításával, bővítésével szemben.
- A területen található szikes és nem szikes gyepek fenntartása a megfelelő kaszálási/legeltetési rendszer alkalmazásával biztosítható, amely alkalmazkodik az élőhelyi sokféleséghez: Általános célkitűzés a terület összes gyeptípusára vonatkozóan az alapvetően legeltetésre alapuló, a szikes pusztagyeppek rövid fűvű állapotát fenntartó, a rétek benádasodását megakadályozó, a vizes élőhelyek megnyitását lehetővé tevő gazdálkodás, megfelelő arányban kaszálással kiegészítve. A szikes mocsarakban legeltetési gazdálkodással szükséges elősegíteni a nyílt szikes vízfelületek kialakulását, a zárt nádasokon folytatott kíméletes nádgazdálkodással kiegészítve.
- A korábban beszántott, jelenleg szántóként művelt vagy gyomos parlagnövényzetű élőhelyeken a termőhelynek megfelelő jelölő élőhely rekonstrukciója a cél.
- Szükséges megelőzni az inváziós növényfajoknak a természeti értékeket veszélyeztető terjedését, ezért a területen megjelenő inváziós és tájidegen fa-, cserje- és lágyszárú fajok folyamatos visszaszorításáról szükséges gondoskodni.
- A tájidegen fa- és cserjefajok záródott állományaiban a fás növényzet visszaszorítása, és a gyepek helyreállítása szükséges.
- A tájképi és élőhelyi sokféleség szempontjából cél a kisebb őshonos erdőfoltok, fás

állományok megőrzése, természetességi állapotuk javítása.

- A terület szikes élőhelyeinek, továbbá a kiskécskű aszat (*Cirsium brachycephalum*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állomány fenntartásához szükséges azok megfelelő vízigényének kielégítése; amit a területet érintő belvízelvezető célú csatornákon és árkokon a megfelelő, lecsapolást és túlzott elöntést mérséklő vízkormányzással szükséges biztosítani.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

„Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.”

A Tiszalöki szikesek Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 7 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2014-ben tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

A KE-1 kezelési egység területét rét- és legelőgazdálkodásra alkalmas szikes gyepek és mocsarak összefüggő egységei alkotják. A kezelési javaslatok középpontjában a kíméletes legeltetési használaton alapuló gazdálkodás fenntartása áll.

(1) Meghatározása: Rét- és legelőgazdálkodásra alkalmas szikes gyepek és mocsarak összefüggő egységei.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): F1a (ürmöspuszták), F1b (cickóros puszták), F2 (szikes rétek), F4 (üde mézpzásitos szikfokok), B6 (zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), OB (jellegtelen üde gyepek), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), F5 (padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete), B5 (nem zsombékoló magassárrétek), H5a (löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek), S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok), RA (őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok), S6 (nem őshonos fajok spontán állományai)
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6250* - Síksági pannon lözgyepek

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen a kíméletes legeltetési gazdálkodás fenntartása, szükség esetén kaszálása javasolható, a természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal.

Amennyiben delelő fák, facsoportok fenntartása szükséges, akkor ezek őshonos fajok alkalmazásával alakítandók ki, a teljes gyepterület 5%-át meg nem haladó területarányal.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység „ex lege” védett szikes tó területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69). *Megjegyzés: kecske legeltetése kizárólag juhnyáj részeként javasolható. A vegyes juh-kecske nyájban legfeljebb 10% kecske arány javasolható.*

- Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha. (GY41).
- A gyepon legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át. (GY60).
- A legeléskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122).
- Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos. (GY64).
- A gyepeket évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80).
- A parcella maximum 50%-a hasznosítható kaszálással. (GY97).
- 10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazúzásánál, kaszálásánál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni. (GY89).
- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Fogasolás nem megengedett. (GY09).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Hengerezés nem megengedett. (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

A fogasolás, tárcsázás és hengerezés mellőzésére vonatkozó javaslatokat illetően kivétel tehető a hosszabb ideje használatban nem levő területet érintő, **hangsúlyozottan egyszeri – a gyepek újbóli legeltetési vagy kaszálásos használatba vételéhez szükséges** – beavatkozás esetén.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a kezelési egység területén a kisebb, vízjogi engedéllyel nem rendelkező árkok megszüntetése.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható. Kivételt képezhetnek a gyepeken való gazdálkodást kiszolgáló épületek, építmények, amennyiben azok egyéb területen nem alakíthatóak ki.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található szikes gyeptípusok hagyományos, optimális használati módja évszázadok óta az extenzív jellegű legeltetés (elsősorban szarvasmarha és juh), amely alkalmazkodik a szikesek élőhelyi sokféleségéhez és térbeli változatosságához, és fenn is tartja azt (rövid fűvű szikes puszták, fenntartása, túlzott nádasodás megakadályozása, padkásodó-zsombékoló szikes gyeptípusok fenntartása). A kaszálásos használat csak kisebb arányban indokolt (elsősorban tisztító kaszálás, illetve szikes rétek kaszálása), nagyobb mértékű huzamosabb kaszálás a gyepek túlzott homogenizálódásához vezet és tartósan nem egyeztethető össze a természetes sziki mikrodomborzat (padkások, szikerek) fenntartásával. Az intenzív gyepterület kezelés formái (tárcsázás, fogasolás, hengerezés) a jelölő élőhely természetes változatosságát megszüntetik, ezért nem javasolhatóak. A kisebb árkok megszüntetését az indokolja, hogy ezek a felszíni vizek elvezetésével a természetes szikerek és padkás formák kialakulását meggátolják. A területen jelen levő jelentős nagyságú kistűzű aszat (*Cirsium brachycephalum*) állomány az ismertetett kezelési javaslatok segítségével fenntartható.

KE-2 kezelési egység

A KE-2 kezelési egység területéhez a keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) inváziójával erősen érintett gyepterületek tartoznak. A kezelési javaslatok középpontjában az inváziós fásszárúak visszaszorítása, illetve a gyepeket fenntartó legeltetésen alapuló, részben kaszálásos használat folytatása áll.

(1) Meghatározása: A keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) inváziójával erősen érintett gyepterületek

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): F1b (cickórós puszták), S6 (nem őshonos fafajok spontán állományai), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), OB (jellegtelen üde gyepek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): F2 (szikes rétek), P2c (idegenhonos cserje- vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok); P2b (galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések)
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen az inváziós fásszárúak minél nagyobb mértékben való visszaszorítása, és a helyreállított gyepeken a kíméletes legeltetéses gazdálkodás fenntartása, szükség esetén kaszálása javasolható, a természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység „ex lege” védett szikes tó területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező. (GY25).
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).

Amennyiben az inváziós fásszárúak aránya olyan mértékűre csökkent, hogy a terület legelőként, kaszálóként hasznosítható, akkor a gyepek kezelése tekintetében a KE-1 kezelési egységnek megfelelő javaslatok szerinti fenntartás az irányadó.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós beavatkozásként az inváziós fásszárúak lehetőség szerinti teljes visszaszorítása javasolható a területen. Amennyiben delelő fák, facsoportok fenntartása szükséges, akkor ezek őshonos fafajok alkalmazásával alakítandók ki, a teljes gyepterület legfeljebb 10/%-át meg nem haladó területarányal.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható. Kivételt képezhetnek a gyepeken való gazdálkodást kiszolgáló épületek, építmények, amennyiben azok egyéb területen nem alakíthatóak ki.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a jelölő szikes gyepeken spontán terjedés révén magas borítású fás-cserjés növényzet alakult ki, amelyet csaknem kizárólag a tájidegen keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) alkot. Megfelelő kezelés hiányában a faj további terjedése várható, ami a gyepeket megsemmisüléssel fenyegeti. Visszaszorítására célzott beavatkozás szükséges, amit követően legeltetéses, kaszálásos használattal a gyepek helyreállítása biztosítható.

KE-3 kezelési egység

A KE-3 kezelési egység területéhez nádas jellegű, viszonylag tartós vízállású szikes mocsarak tartoznak. A kezelési javaslatok középpontjában a nádasok legeltetéssel való megnyitása, illetve kíméletes nádgazdálkodás folytatása áll.

(1) Meghatározása: Nádas jellegű, viszonylag tartós vízállású szikes mocsarak.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B6 (zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vízű mocsarak)

- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1a (nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások); OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek); U9 (állóvizek)
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja az arra alkalmas helyeken a szikes mocsarak legeltetéssel való megnyitása, illetve a természeti értékeket kímélő nádgazdálkodási gyakorlat folytatása.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység „ex lege” védett szikes tó területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani. (V41).
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell. (V42).
- A nádaratás befejezéséről értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. (V43).
- A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni. (V44).
- December 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével. (V46).
- A nyílt vízfelszín kialakítás érdekében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával). (V48).
- A nádas minimum 20-30%-át nem szabad learatni. (V50).
- A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani. (V53).
- A nádaratás csak fagyott talajon végezhető. (V56).
- A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni. (V59).
- A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos. (V62).
- Szóró, szóó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).
- Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetéses állattartás segítségével. (V08).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat a kezelési egységre vonatkozóan nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található régi szikes tómedrekben elsősorban a túlzott tápanyagterhelés következtében meglehetősen homogén, szikes jellegét kevésbé karakteresen őrző nádas vegetáció alakult ki. Legeltetéssel lehetséges a nádas vegetáció részbeni visszaszorítása, nyílt vízfelszín kialakítása.

A tartósabb vízállású nádasokban, illetve legeltetés vagy kaszálás hiányában illetve részben amellet a terület egészén nádgazdálkodás megfelelően kíméletes módszerekkel alkalmas a terület jelenlegi állapotában való megőrzésére.

A területen jelen levő jelentős nagyságú kifestéskész aszat (*Cirsium brachycephalum*) állomány az ismerttetett kezelési javaslatok segítségével fenntartható.

KE-4 kezelési egység

A KE-4 kezelési egységhez a tervezési terület két őshonos fafajú erdőállománya tartozik. A kezelési javaslatok célja az állományoknak – mint az élőhelyi sokféleség szempontjából fontos élőhelyeknek – lehetőség szerinti természetközeli állapotban való fenntartása, és az intenzíven terjedő tájidegen fafajoktól való mentesítése.

(1) Meghatározása: Őshonos fafajú, de spontán terjedő tájidegen fajokkal elegyes erdő.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RC (őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők), RB (őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OB (jellegtelen üde gyepek)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó üzemtervezett erdőkben a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a nevelővágások során általános javaslat a tájidegen, különösen az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

Erdőkre vonatkozóan:

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.
- Körzeti erdőterv: A Tiszavasvári erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2006.01.01 – 2015.12.31.) törzskönyvi szám: 19/2010, kelt: 2007.április 25.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16).
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17).
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28).
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31).
- Őshonos fafajú állományok véghasználatának során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat a kezelési egységre vonatkozóan nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó őshonos fafajú erdők fontos elemei a Natura 2000 területet alkotó természetközeli élőhely-együttesnek. Ugyanakkor a környező gyepek védelme érdekében szükséges a fás állományok mentesítése az inváziós fásszárúaktól. Mivel az őshonos fafajú erdőállományok aránya a tervezési területen csekély, indokolt véghasználat során számottevő területi lefedettséggel az idős állományrészletek meghagyása, és a holtfa védelme.

KE-5 kezelési egység

A KE-5 kezelési egységhez ültetvénytípusú nemesnyár fafajú erdők tartoznak. A kezelési javaslatok célja az állományoknak az intenzíven terjedő tájidegen fafajoktól való mentesítése, ezáltal a környező jelölő élőhelyek védelme.

(1) Meghatározása: Ültetvénytípusú nemesnyár fafajú erdők.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S2 (nemesnyárasok)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OB (jellegtelen üde gyepek)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó üzemtervezett erdőkben a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a nevelővágások során általános javaslat a tájidegen, különösen az intenzíven terjedő fajok arányának csökkentése.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

Erdőkre vonatkozóan:

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.
- Körzeti erdőterv: A Tiszavasvári erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2006.01.01 – 2015.12.31.) törzskönyvi szám: 19/2010, kelt: 2007.április 25.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fajok teljes mértékű eltávolítása. (E31).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállomány típusal. (E51).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat a kezelési egységre vonatkozóan nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén gazdálkodáshoz nem köthető javaslat nem merül fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó ültetvényyszerű nemesnyárasokban, illetve leginkább azok szegélyén jelentős arányban terjed a keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*), amely inváziójával a környező gyepeket veszélyezteti. Indokolt ezért annak visszaszorítása az erdőállományokból és azok szegélyéről.

KE-6 kezelési egység

A KE-6 kezelési egységhez a szikes gyepekkel, mocsarakkal érintkező, részben azok feltörése révén kialakított szántók tartoznak. Az ezeken folyó gazdálkodás potenciális veszélyforrást jelent a környező természetközeli élőhelyekre, és részben meggátolja azok természetes összeköttetését. A kezelési javaslatok sorában elsődleges a szántók gyepesítése, esetleg erdősítése, s amennyiben az nem valósul meg, a szántóművelésre vonatkozó javaslatok a veszélyeztető hatás mérséklését szolgálják.

(1) Meghatározása: A szikes gyepekkel, mocsarakkal érintkező, részben azok feltörése révén kialakított szántók.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T1 (egyéves intenzív szántóföldi kultúrák), T2 (évelő, intenzív szántóföldi kultúrák)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OB (jellegtelen üde gyepek), S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a természetvédelmi célkitűzéseket leginkább élőhelyrekonstrukcióként értelmezhető gyeppé, vizes élőhellyé alakítása, másodsorban őshonos fafajú erdőtelepítés szolgálja. A gyepekkel szomszédos, azokkal összefüggő, üde vagy nedves területeken elsődlegesen a gyepesítés, vizes élőhely helyreállítás javasolt, míg kissé szárazabb termőhelyű szántókon az erdőtelepítés indokoltabb. Amennyiben az nem megvalósítható, a szántóföldi gazdálkodáshoz kötődő javaslatok relevánsak.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó szántóföldi élőhelytípusaira nincsenek. Az esetleges élőhelyrekonstrukció keretében helyreállítható gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység „ex lege” védett szikes tó területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Szántó füves élőhellyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52).
- Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos. (SZ63).
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése. (SZ56).
- Melioráció tilos. (SZ46).
- Drénezés tilos. (SZ48).
- Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető. (SZ49).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukciós célból javasolható a szántóterületek füves élőhellyé alakítása, majd kaszálóként vagy legelőként való hasznosítása. A sikeres gyepesítést fűmagvetéssel célszerű kivitelezni. A gyeptelepítésnél nedvesebb térszínen réti ecsetpázsit

(*Alopecurus pratensis*), fehér tippán (*Agrostis stolonifera*), szárazabb térszínen veresnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*) alkalmazása javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés elsősorban azokon a szántókon javasolható, amelyek nem érintkeznek gyepekkel. Az erdőtelepítést lehetőség szerint őshonos, tájhozony, elegyes, magas vágáskorra tervezhető fafajokkal javasolt végezni.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A Natura 2000 területen a szántókon folyó gazdálkodás potenciális veszélyforrást jelent a környező természetközeli élőhelyekre (inváziós gyomok elszaporodása, tápanyag és vegyszerterhelés), és részben meggátolja azok természetes összeköttetését. Elsődleges cél ezért a szántóművelés felhagyásával gyeppé, vizes élőhely helyreállítás vagy erdőtelepítés. Amennyiben az nem megvalósítható, a szántóföldi művelés folytatása mellett a környezetkímélő besorolású vegyszerekre és a műtrágyahasználat mellőzésére vonatkozó javaslatok csökkenthetik a káros hatások kockázatát.

KE-7 kezelési egység

A KE-7 kezelési egység a terület legfontosabb csatornáit foglalja magába, amelyekhez önálló gazdálkodási tevékenység nem kapcsolódik, ugyanakkor élőhelyi, ökológiai folyosó funkciója és a természetes élőhelyek vízgazdálkodására gyakorolt kulcsszerepe miatt természetvédelmi kezelési feladatok kapcsolódnak hozzájuk. A csatornáknak csak kis szakasza halad a Natura 2000 terület határain belül, a javaslatok ezért tágabban, a Natura 2000 területtel szomszédos szakaszokra nézve is megfontolandók.

(1) Meghatározása: Mesterséges csatornák és töltésük.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): BA (fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), OB (jellegtelen üde gyepek)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A csatornák nyomvonalán és a parti sávokon a mindenkori vízjogi engedélynek megfelelő működést biztosító fenntartási munkák elvégzése során a hínárkaszállást, nádvágást javasolt előnyben részesíteni a kotrással szemben. Az esetlegesen szükséges kotrásos karbantartást az élővilágot legkevésbé zavaró, a szaporodási és telelési időszakokkal legkevésbé átfedő, augusztus 1. és október 15. közötti időszakban javasolt elvégezni. Előnyben részesítendő a félszelvényű kotrás, az érintetlenül hagyott oldalon legkorábban 2 éves visszatérési idővel. A parti sáv rendezését szolgáló munkálatok időzítésére a június 15. – február 15. közötti, a meder növénytelenítésére

június 15. – február 15. közötti időszak javasolható. Haváriaesetek esetében a fentieket nem szükséges figyelembe venni. A csatornák medrének kotrásából származó iszap parton történő deponálása nem javasolható, azt a területről szükséges elszállítani.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység „ex lege” védett szikes tó területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01).

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó csatornákon javasolható vízvisszatartó műtárgy vagy műtárgyak létesítése, üzemeltetése amelyek - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban fellépő belvíztöbblet átvezetését - megakadályozzák, hogy száraz időszakban a szikes élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzék a területről. A vízvisszatartás megvalósítása csak – a jelen fenntartási terv keretein túlmutató – előzetes tervezés alapján lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A csatornák fenntartási szakaszán legalább éves rendszerességű kaszálással, szárzúzással szükséges gondoskodni az ott terjedő inváziós növényfajok visszaszorításáról.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A terület egészére vonatkozóan szükséges megoldani a szikes élőhelyek és a közösségi jelentőségű fajok vízigényének biztosítását. A kezelési egységbe tartozó csatornaszakaszok kulcsszerepet játszanak a terület vízháztartásában. Emiatt szabályozható, és különösen a nyári aszályos időszak vízellátását is megoldó vízkormányzás kialakítása szükséges a csatornákon. A javasolt beavatkozással kitolható az az időszak, amelynek során a szikes rétek és mocsarak, tómedrek vízellátása (elsősorban a talajvíz révén) megfelelő.

A kezelési egység területén található csatornák, fontos élőhelyek a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) számára, amit figyelembe szükséges venni a csatornák karbantartásakor.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezet, a kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

Inváziós cserjés növényzet (elsősorban keskenylevelű ezüstfa – *Eleagnus angustifolia*) nagyobb mértékű, élőhelyrekonstrukcióként értelmezhető visszaszorítása, ilyen módon a szikes legelőgyep helyreállítása a KE-2 kezelési egység területén javasolt.

Szántóterületek füves élőhelyé alakítása, majd kaszálóként vagy legelőként való hasznosítása a KE-6 kezelési egység területén javasolt. A sikeres gyepesítést fűmagvetéssel célszerű kivitelezni. A gyeptelepítésnél nedvesebb térszínen réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*), fehér tippán (*Agrostis stolonifera*), szárazabb térszínen veresnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*) alkalmazása javasolható.

A KE-1 kezelési egység területén javasolt a kisebb, vízjogi engedéllyel nem rendelkező árkok megszüntetése, ugyanis ezek a felszíni vizek elvezetésével a lokális vízállások, valamint a természetes szikerek és padkás formák kialakulását meggátolják.

A terület egészére vonatkozóan szükséges megoldani a szikes élőhelyek és a közösségi jelentőségű fajok vízigényének biztosítását. A kezelési egységbe tartozó csatornaszakaszok kulcsszerepet játszanak a terület vízháztartásában. Emiatt szabályozható, és különösen a nyári aszályos időszak vízellátását is megoldó vízkormányzás kialakítása szükséges a csatornákon.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak.

A kisészkü aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományai a szikes jellegű gyepek és hozzájuk kapcsolódó mocsári élőhelyek megfelelő kezelésével (legeltetés, kíméletes kaszálás) - a fajra jellemző nagy állományméret-ingadozás keretei között - stabilan tarthatók. A faj védelmének szempontjait figyelembe vevő, fenntartását szolgáló konkrét kezelési javaslatok a 3.2.1. fejezetben a KE-1 és KE-3 kezelési egységnél találhatók.

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetében alapvető a vizes élőhelyek megfelelő vízellátásának fenntartása, és a természetes élőhelyek folytonosságának, összeköttetésének megléte. Speciálisan a faj védelmét szolgáló javaslatok a 3.2.1. fejezetben, a KE-7 kezelési egységnél kerülnek ismertetésre.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Monitorozás:

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelyterképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2014-ben készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2014-es felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek

kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A jelölő élőhely monitorozására javasolható 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhely (1530* – pannon szikes sztyeppék és mocsarak) állományainak változását is a különböző szikes élőhelyeket reprezentáló egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre vonatkozó módszertan.

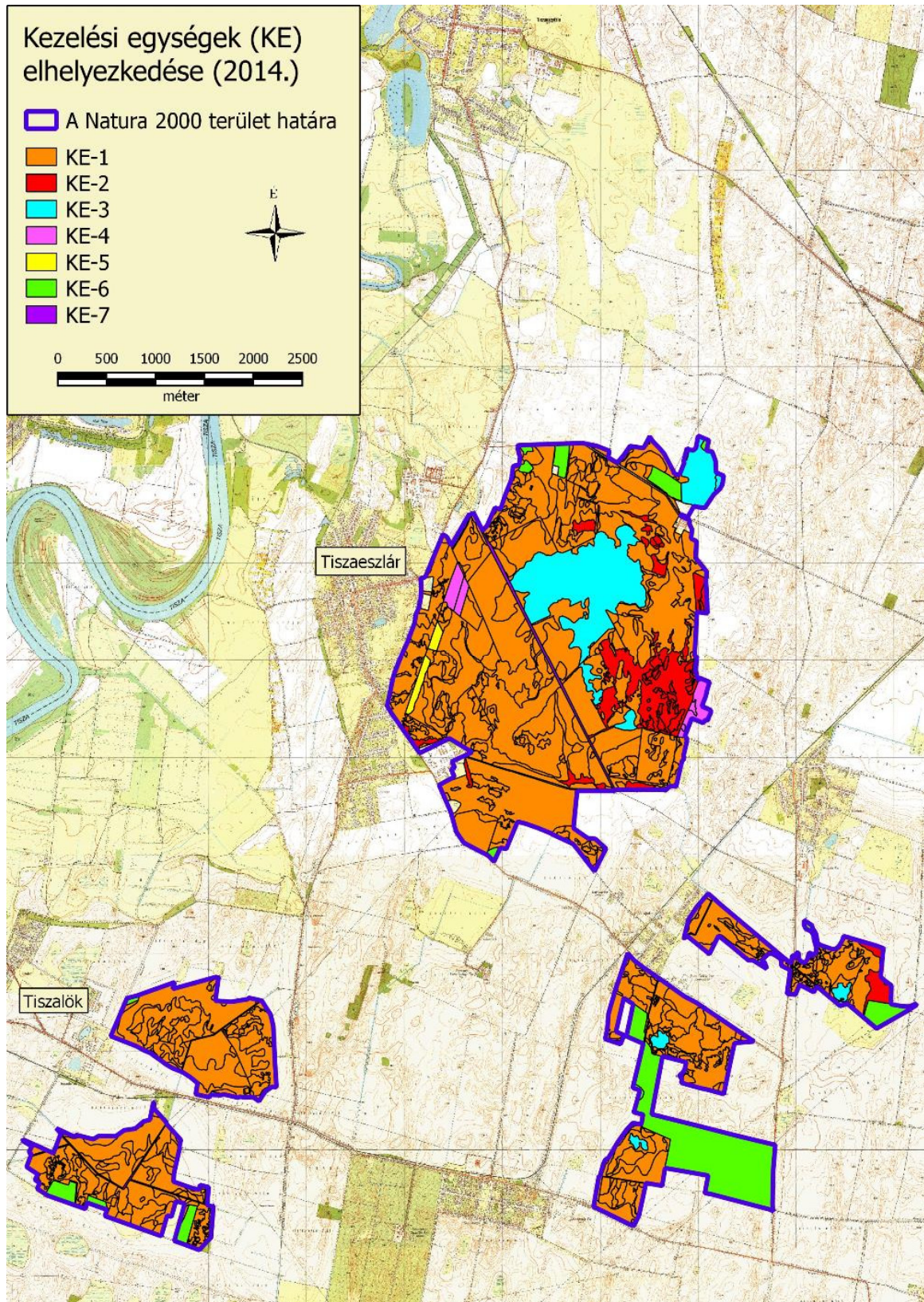
A terület jelölő fajainak - vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a kisészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*) - monitorozására az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható. Amennyiben a háromévenkénti felmérésre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan az 5 évente, az élőhelytérképezéssel azonos ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

Kutatás:

A tervezési területre vonatkozóan javasolható a gyepeket inváziójával veszélyeztető keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) terjedési dinamikájának vizsgálata, amelyre költségghatékony volta miatt a légifotó-elemzésen alapuló elemzési módszer ajánlható. Ennek segítségével meghatározhatók azok a helyek, élőhelytípusok, ahol a tájidegen fás növényzet terjedése leginkább jellemző, illetve a jövőben a visszaszorítását szolgáló beavatkozások hatékonysága is felmérhető ezen a módon..

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.(2014.)

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Tiszalöki szikesek (HUHN20114) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területek a szikes tóként oltalmat élvező „ex lege” védett területek, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat, magterület, illetve ökológiai folyosó övezetének része is egyben (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési területen a magántulajdon abszolút dominanciája jellemző. Állami tulajdonban a nagyobb csatornák mellett minimális arányú osztatlan közös földterület található. Az önkormányzati tulajdon aránya elenyésző. A tervezési területen nem található a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében levő földrészlet.

A magántulajdonú területek igen jelentős részére jellemző az osztatlan közös, sok személy által érintett földtajdonszerkezet. A kedvezőtlen tulajdonosi szerkezet részben hozzájárul ahhoz, hogy kiterjedt földterületeken egyáltalán nem folyik gazdálkodás. Az osztatlan közös tulajdonnal kapcsolatos problémák rendezése feltétlenül szükséges a Natura 2000 célkitűzések hatékony megvalósításához.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Tiszalöki szikesek kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Tiszaeszlár és Tiszalök közigazgatási területeit érintve több fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 95 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető. A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT
TLM2K-T-11	82,44	80,53	KAT20
TC5VK-W-11	24,71	24,06	KAT20
TEHFK-W-11	84,42	80,99	KAT20
TECVK-6-11	83,98	83,19	KAT20
TAYVL-Q-11	64,5	64,5	KAT20
TC9FL-N-11	19,56	19,39	KAT20
T872L-3-11	30,39	30,28	KAT20
T83FL-C-11	35,34	34,67	-
T8E2L-9-11	41,37	40,12	-
T7F8L-H-11	45,34	44,95	-
T728L-3-11	23,08	21,56	-
TAWFL-8-11	14,77	14,61	KAT20
T6JNL-X-11	65,94	63,99	KAT20
T5F8L-E-11	32,83	32,71	KAT20
TC5VL-X-11	4,16	4,16	KAT20
TC72L-6-11	7,06	6,28	-
T672L-1-11	41,32	40,72	KAT20
T4F8L-D-11	9,87	9,48	-
T3E2L-4-11	110,35	105,76	-
T1XNL-6-11	144,77	134,44	KAT20
T112L-M-11	44,27	41,54	KAT20
TACVL-4-11	63,09	54,74	KAT20
TCANL-W-11	56,35	54,08	-
TAF8L-L-11	25,52	25,22	KAT20
T1YVL-E-11	120,56	112,49	KAT20
T0M2L-7-11	103,35	102,76	-
T9RVL-H-11	50,91	50,11	KAT20
T0KVL-Y-11	117,46	106,4	KAT20
T9QNL-8-11	128,74	125,62	KAT20
TC12L-Y-11	19,37	18,23	KAT20
T9PFL-1-11	22,17	1,14	KAT20

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár- környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a vidékfejlesztésért felelős miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az

extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente. Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 területen található, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez. A tervezési területen a támogatási körből elsősorban a természetvédelmi célú gyeptelepítés, illetve a mezővédő fásítás célterület releváns.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Az agrártámogatások és Natura 2000 kompenzációs támogatások igénybe vételére vonatkozó információk

Rendelkezésre álló információink alapján az agrártámogatások igénybevétele csupán a nagyobb földterülettel rendelkező gazdálkodók részéről jellemző, ami a Natura 2000 gyepterületek

kompenzációs támogatására is igaz. A Tiszalöki szikesek esetében ez a teljes területnek csak viszonylag kis részét teszi ki, ugyanis a kedvezőtlen birtokszerkezet (nagy arányban vannak sok tulajdonos által érintett osztatlan közös helyrajzi számok) és az állattartás visszaszorulása miatt sok a mindenfajta kezelés nélkül maradt területek aránya.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (különböző vizes élőhelyek, szikes tavak stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek – például a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásai szerint jelenleg a nád gyepterületekről történő irtása engedélyköteles tevékenység, ami az engedélyezési eljárással járó adminisztrációs teher miatt megnehezíti a jelölő gyepi élőhelyek benádasodásával szembeni kezelést). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

A Tiszalöki szikesek fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Tiszalöki szikesek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A gyepeként nem hasznosítható vizes élőhelyek (szikes mocsarak, tavak) területén a vízelvezetés, a feltörés, trágyakiszórás, szálás takarmány tárolásának tilalma, és az inváziós fajoktól való mentesítési kötelezettséget szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési-élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Tiszalöki szikesek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületeken a tájidegen fafajú fasorok, delelő fák, facsoportok őshonos fafajúvá alakítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 területen található, inváziós fajokkal nagy mértékben fertőzött gyepterületek mentesítését, gyepgazdálkodásra alkalmas állapotba való alakítását szolgáló eszközök.
- Az elnádásodott, elgyomosodott szikes gyepek kíméletes gyepgazdálkodásra alkalmas állapotba való alakítását szolgáló eszközök.
- Gépbeszerzés támogatása speciális kezelést igénylő, időszakosan vizes élőhelyek kaszálásához, szárzúzásához Natura 2000 területen.
- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vizes élőhellyé alakítását, erdősítését ösztönző eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területet érintően a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Tiszavasvári Helyi Csoportja hosszabb ideje színvonalas madárvédelmi és szemléletformáló, környezeti nevelési tevékenységeket folytat. Az önkéntes természetvédelmi aktivitás megfelelő összehangolással és szervezéssel a Natura 2000 területhez kapcsolódó egyes kezelési tevékenységekbe is bevonható.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.26. Tiszaeszlár	Részvevők száma: 2
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.26. Tiszaeszlár	Részvevők száma: 35
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014. augusztus (Tiszalök, Tiszaeszlár)	Kifüggesztés darabszáma: 2
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14 -től folyamatosan	http://www.emisszio.hu/n2 + facebookon megosztva

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2014. július és augusztus	Kiküldött levelek darabszáma: 65
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészetek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatokon) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11. 2014.01.30. 2014.07.30.	10 sajtó-megjelenés

A társadalmi egyeztetés szöveges ismertetése:

- Falufórum időpont és helyszín egyeztetés történt Tiszaeszlár Község Önkormányzatával.
- A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.
- A fenntartási terv véleményezhetőségéről sajtótájékoztató került megrendezésre, melynek eredményeképpen 10 sajtómegjelenés történt (térségi televízió, térségi rádió, országos hetilap, megyei napilap, internetes hírportálok).
- Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és amennyiben az elérhetőség rendelkezésre állt, kiegészítő jelleggel e-mailben is) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre. A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő levelek tartalmazták a kommunikációt végző E-misszió Egyesület által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott összes Natura 2000 terület fenntartási terveinek véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.). A címzettek köre:
 - Érintett önkormányzatok (2 levél)
 - Natura 2000 támogatást 2011-2014 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók, továbbá a HNPI-től földterületeket bérlő gazdálkodók (50 levél).
 - Azon földrészetek helyben élő magán tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészekben (178 levél). (A területen tulajdonosként érintett önkormányzatok és a magyar állam vagyonkezelői külön levélben kerültek értesítésre.)
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal

- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség

- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Iroda
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatóság
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Költségvetési Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Fejlesztési, Tervezési és stratégiai Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala, Terület és Vidékfejlesztési Osztály
- Észak-Alföldi Regionális Tanács
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
- Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (2 levél)
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége

- Hajdú-Bihar Megyei Horgászszervezetek Szövetsége
 - Horgász Egyesületek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szövetsége
 - Erdészeti szakirányítók (19 levél)
 - Agrárkamrai tanácsadók (128 levél)
 - Falugazdász területi irodák (17 levél)
 - Vadásztársaságok (83 levél)
 - Vízgazdálkodási társulatok (19 levél)
 - Horgász egyesületek (106 levél)
 - Halászati hasznosítók (8 levél)
 - NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.
- A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 35 fő vett részt.
 - A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv készült. A terepbejáráson 2 fő vett részt.
 - Az érintett önkormányzatok (Tiszalök, Tiszaeszlár) 2014. augusztusában kifüggesztették a fenntartási tervet.

A beérkezett véleményeket és észrevételeket összefoglaltuk és megküldtük a tervekészítőnek, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A legfontosabb beérkezett észrevételek:

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Tulajdonosok, vagyongazdálkodók	igen (Osztatlan közös tulajdonból adódó problémák. Invazív fajok terjedése a területen. Hosszabb ideje használaton kívül levő gyepterületek legeltetésre való alkalmassá tételével kapcsolatos kezelési javaslatok).	fórumon megjelentek, levélben tettek észrevételt	igen	Konkrét kezelési egységre vonatkozó javaslat beépítésre került a 3.2.1. fejezetbe (fogasolás, tárcsázás, hengerezés lehetősége a hosszú ideje kezelés nélkül maradt gyepek legeltetésre alkalmassá tétele végett). Az osztatlan közös tulajdonnal kapcsolatos problémafelvetés a 3.3. fejezetbe épült be.

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség	igen (Növény telepítést a „Közutak tervezése” című ÚT 2-1.201. számú ütiügyi műszaki előírásban foglaltaknak megfelelően kell elvégezni. Vasút környezetében történő növénytelepítéskor 206198. (XII.21.) KM rendelet, és a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. tv. 42/A § (1) bekezdésének betartása.)	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály	igen (A fenntartási tervnek igazodnia kell a 2009. évi XXXVII. törvény 112 § (3) bekezdés 2. pontja alapján kihirdetésre került erdőtervrendeletek előírásaihoz, valamint az Országos Erdőállomány adatai és előírásaihoz.)	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	igen	fórumon megjelentek, írásban javasoltak	igen	véleményüket (élőhelytérkép véleményezése, jelölő élőhelyek értelmezése, helyi legeltetési és gyephasználati szokások tanulságainak érvényesítése a kezelési javaslatokban) a szakmai tervező figyelembe vette

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

Gazdálkodói részről konkrét kezelési egységre vonatkozó gazdálkodásra vonatkozó javaslat érkezett (egyszeri fogasolás, tárcsázás, hengerezés lehetősége a hosszú ideje kezelés nélkül maradt gyepek legeltetésre alkalmassá tétele végett), amely a KE-1 kezelési egység javaslatai közé beépült.

A gazdálkodók észrevételei alapján az osztatlan közös tulajdonnal kapcsolatos, a hatékony és a Natura 2000 céloknak megfelelő gazdálkodást megakadályozó problémát a terv 3.3. fejezetében jeleztük.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai véleményezték a terv megalapozását szolgáló élőhelytérképet, javaslatokat tettek a közösségi jelentőségű élőhelyek értelmezésére vonatkozóan (a löszgyep származéknak tekinthető gyepek 6250* - síksági pannon löszgyepek élőhelyként „D” reprezentativitással kerültek feltüntetésre). A helyi jelenlegi és múltbeli legeltetési és általában véve gyephasználati szokásokról adtak tájékoztatást, amelynek szempontjai, tanulságai beépültek a 3.2.1. fejezet kezelési javaslataiba.